

DOI [https://doi.org/10.32405/2522-9958-9\(38\)-49-62](https://doi.org/10.32405/2522-9958-9(38)-49-62)
УДК 351:378+061.2

Серняк Олег Ігорович,

кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування
Івано-Франківського національного
технічного університету нафти і газу.

Івано-Франківськ, Україна.

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-8935-3253>

oleh_sernyak@ukr.net

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ НЕЗАЛЕЖНИХ ОСВІТНІХ АУДИТОРІВ ЯК МЕХАНІЗМУ ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Анотація. Виокремлено причини запровадження абсолютно нового в практиці вищої освіти України інституту незалежних освітніх аудиторів. Запропоновано два способи цього процесу. Перший – еволюційний – коли незалежні освітні аудитори працюватимуть паралельно з Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО). Інший – революційний – коли держава повністю передасть функції з ліцензування й акредитації громадській організації незалежних освітніх аудиторів.

Еволюційний розвиток незалежного освітнього аудиту передбачає, що в середньостроковій перспективі та за умови його стабільно високого рівня й суспільного авторитету, НАЗЯВО поділиться частиною своїх повноважень на користь незалежних установ із якості та дасть змогу вишам самостійно вирішувати, що робити з висновком аудитора. Запровадженням інституту незалежних освітніх аудиторів революційним способом вдасться позбутися монополії держави над процесами ліцензування й акредитації та запустити механізм професійного громадського контролю за цією сферою, що спонукатиме самі виші дбати про постійне підвищення якості вищої освіти.

До переваг незалежного освітнього аудиту варто також додати можливість вишам отримати об'єктивну професійну оцінку якості освітніх програм і підготовки фахівців, зберегти незалежність закладів вищої освіти (ЗВО), одержати рекомендації щодо розроблення й ефективного функціонування власних внутрішніх систем оцінювання та забезпечення якості вищої освіти.

Залучення міжнародних авторитетних організацій до створення та подальшого нагляду за діяльністю інституту незалежних освітніх аудиторів в Україні сприятиме міжнародному визнанню аудиторських висновків, що розширить академічні, наукові й інноваційні горизонти розвитку вітчизняних закладів вищої освіти. Ефективність і результативність роботи незалежних освітніх аудиторів має забезпечуватися неупередженістю та прозорістю їх діяльності для кінцевих бенефіціарів і суспільства.

Запровадження інституту незалежних освітніх аудиторів зробить прозорим та ефективним процес зовнішнього забезпечення якості вищої освіти в Україні, знизить рівень корупції в освітній сфері, поліпшить якість вищої освіти та її конкурентоспроможність на європейському ринку, що підвищить академічну та викладацьку мобільність, наповнить ринок праці кваліфікованими фахівцями, сприятиме розвитку усіх сфер економіки та формуванню людського капіталу країни.

Ключові слова: освітній аудит; незалежний освітній аудитор; вища освіта; якість вищої освіти; бенефіціари освітніх послуг.

1. ВСТУП / INTRODUCTION

Постановка проблеми. Революція гідності 2013–2014 років дала унікальний шанс Україні провести справді ефективні реформи, першочерговою серед яких і населення, і Європейський Союз, і міжнародні інституції вважають боротьбу з корупцією. На цьому шляху важливими заходами є забезпечення прозорості діяльності державних інституцій та активізація громадського контролю за ухваленими ними рішеннями. Серед пріоритетних галузей, де результативна боротьба з корупцією сприятиме інтенсивному розвитку самих галузей, є вища освіта.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Однією з концептуальних засад реформування вищої освіти в Україні є підвищення її якості шляхом ефективного функціонування незалежної системи забезпечення якості вищої освіти. Це питання стало особливо актуальним після ухвалення Закону України «Про вищу освіту» і вже знайшло своє відображення в публікаціях О. Красовської, В. Ліпської, С. Мудрої, Н. Опар, О. Панич та інших вітчизняних дослідників. Але, до цього науковці досить обережно висловлюються щодо можливості цілковитої відмови від державної системи забезпечення якості вищої освіти на користь громадського механізму.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ / AIM AND TASKS

Метою статті є обґрунтування концептуальних, нормативно-правових, організаційних і методологічних основ запровадження інституту незалежних освітніх аудиторів як механізму громадського контролю якості вищої освіти в Україні, який має повністю замінити державні інституції з ліцензування і акредитації та сформувати ринок освітніх аудиторських послуг.

Відповідно до зазначеної мети у статті поставлено такі **завдання**:

- виокремити причини запровадження в практиці вищої освіти України інституту незалежних освітніх аудиторів;
- проаналізувати еволюційний і революційний способи запровадження інституту незалежних освітніх аудиторів;
- розглянути внутрішні та зовнішні ризики, загрози та позитивні наслідки запровадження інституту незалежних освітніх аудиторів.

3. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ / THE THEORETICAL BACKGROUNDS

Нормативно-правовою основою запровадження інституту незалежних освітніх аудиторів в Україні є Закон України «Про вищу освіту» та «Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти».

Процес забезпечення якості суттєво допомагає системам вищої освіти та закладам вищої освіти (ЗВО) реагувати на зростання рівня інтернаціоналізації, розвиток цифрових методів навчання та нових форм викладання, гарантуючи при цьому, що кваліфікації, які здобувають студенти, та досвід вищої освіти, який вони отримують, залишаються головними пріоритетами освітніх установ.

В основу усіх процесів забезпечення якості покладено дві споріднені цілі: підзвітність і підвищення якості. Разом вони формують довіру до роботи вишів. Успішно впроваджена система забезпечення якості постачатиме інформацію, що зможе запевнити заклад вищої освіти і громадськість у належній якості діяльності закладу освіти (підзвітність), а також надасть поради й рекомендації щодо можливих способів удосконалення його роботи (підвищення якості) [1]. Таким чином, забезпечення якості та підвищення якості є взаємопов'язаними процесами. Вони здатні підтримати розвиток культури якості, до якої зможуть долучитися всі – від студентів і викладачів до керівників закладів освіти.

4. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH METHODS

У підготовці статті використовувалися системний, діалектичний, порівняльний та структурно-функціональний методи. В основу дослідження було покладено гіпотезу, що запровадження інструменту громадського аудиту якості вищої освіти є ефективнішим за державні механізми. При цьому держава має залишити за собою лише роль арбітра у суперечках і спостерігача за дотриманням незалежними громадськими інституціями законодавства, професійних та етичних стандартів. Ця публікація є частиною дослідження явища інституційного аудиту органів влади та бюджетних установ.

5. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ / RESEARCH RESULTS

Потреба у запровадженні абсолютно нового в практиці вищої освіти України інституту незалежних освітніх аудиторів зумовлена кількома причинами:

- вже давно назріло питання професійного та незалежного оцінювання якості вищої освіти, де основний акцент робитиметься не на формальні (кількість комп'ютерів на 100 студентів, частка науково-педагогічних працівників із науковими ступенями чи наявність пунктів харчування), а на якісні показники. Наприклад, чи відповідають розроблені в університеті навчально-методичні матеріали з навчальної дисципліни освітній програмі в частині досягнення випускниками конкретних компетентностей;
- зміна назви державної установи з якості з Акредитаційної комісії України на Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти (НАЗЯВО), при збереженні існуючих підходів до її формування та функціонування, загрожує законсервувати такі пов'язані з процедурами ліцензування й акредитації негативні явища, як закритість від громадськості, суб'єктивний підхід до ухвалення рішень, кругова порука, корупційні схеми та зв'язки;
- створення ринкового освітнього середовища на засадах свободи та конкуренції між вишами, викладачами та студентами вимагає широкого залучення усіх бенефіціарів до забезпечення якості вищої освіти, що дуже складно зробити, використовуючи фактично державну інституцію, якою є НАЗЯВО, і навпаки – простіше – завдяки громадському механізму оцінювання та контролю якості вищої освіти;
- в умовах розширення автономії вишів намагання Міністерства освіти і науки України централізовано впливати на систему вищої освіти

унеможлиблює партнерські відносини у форматі «рівний – рівному», що перешкоджає реальному зростанню якості освітніх послуг;

- діяльність будь-якої державної установи з якості завжди залежатиме від політичної ситуації в країні. Оскільки посада міністра є політичною, то претендент на неї обирається не за професійним принципом, а за приналежності чи лояльності до певної політичної сили або, в кращому разі, шляхом політичних домовленостей.

Запровадження інституту незалежних освітніх аудиторів може відбуватися двома способами. Перший – еволюційний – коли незалежні освітні аудитори працюватимуть паралельно з НАЗЯВО. Другий – революційний – коли держава повністю передасть функції з ліцензування й акредитації громадській організації незалежних освітніх аудиторів. Проаналізуємо ці варіанти детальніше.

Еволюційний спосіб запровадження інституту незалежних освітніх аудиторів передбачає, що акредитована НАЗЯВО недержавна установа здійснює оцінювання освітньої програми, результатів навчання та/або закладів вищої освіти (їхніх структурних підрозділів) з метою вироблення рекомендацій і надання допомоги вишам в організації системи забезпечення якості вищої освіти та внесення пропозицій до Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти щодо акредитації освітньої програми [2].

Діяльність незалежних установ оцінювання та забезпечення якості вищої освіти регламентується статтею 16 Закону України «Про вищу освіту» в частині процедур і заходів та статтею 23 цього ж Закону в частині їх повноважень. Рішення таких установ мають винятково рекомендаційний характер, а співпраця з вишами відбувається на засадах добровільності. Зрозуміло, що за умов економії коштів університети неохоче користуватимуться послугами незалежних освітніх аудиторів, знаючи, що вирішальне слово належить НАЗЯВО.

Ринковою нішею для освітніх аудиторів за цієї ситуації може бути акредитація чи сертифікація освітніх програм і вишів загалом за європейськими та міжнародними стандартами. При цьому діяльність аудиторів має фінансуватися з незалежних джерел (наприклад, за кошти грантів чи цільової фінансової допомоги інших країн). Такий незалежний освітній аудит відбувається з дотриманням репутаційного підходу до реалізації процедури забезпечення та оцінювання якості вищої освіти і дає змогу публічно заявити про високий рівень якості підготовки фахівців у конкретному виші, завоювати та зміцнити позиції освітньої організації на міжнародному ринку освітніх послуг, забезпечити та поліпшити працевлаштування випускників. Позитивний експертний висновок

сприятиме зростанню престижності вузу в очах студентів, роботодавців і громадськості.

Еволюційний розвиток незалежного освітнього аудиту передбачає, що в середньостроковій перспективі та за умови його стабільно високого рівня й суспільного авторитету НАЗЯВО поділиться частиною своїх повноважень на користь незалежних установ із якості та надасть можливість вишам самостійно вирішувати, що робити з висновком аудитора, а саме:

- у разі позитивного висновку – передати його на формальне затвердження НАЗЯВО, уникаючи бюрократичних процедур і корупційних схем міністерських чиновників;
- у разі негативного висновку – удосконалити невідповідні стандартам складові освітньої діяльності ЗВО і потім повторно скористатися послугами незалежного освітнього аудитора або експертів Нацагентства із якості, будучи впевненим у позитивному результаті та знову ж таки уникаючи бюрократичних процедур і корупційних схем міністерських чиновників.

Інший спосіб делегування повноважень НАЗЯВО пропонує О. Панич. Так, незалежні агенції з якості, що створені за галузевим принципом, можуть успішно замінити галузеві комісії Нацагентства, маючи суттєву перевагу в тому, що вони (агенції) проводитимуть оцінювання не спорадично, в момент акредитації, а системно, щорічно аналізуючи просування університетів до поліпшення якості. Це дасть змогу дебіюрократизувати та децентралізувати процес акредитації ЗВО, зробити його менш репресивним, більш консалтинговим і моніторинговим [3].

За еволюційного способу запровадження інституту незалежних освітніх аудиторів досить складно говорити про реальну незалежність такого виду діяльності, оскільки, окрім акредитації установи з якості, що автоматично гарантує сертифікацію усіх осіб, які працюють у цій організації, НАЗЯВО затверджує ще й порядок цієї акредитації і програми первинної та повторної сертифікації аудиторів. Маючи такі важелі впливу, за бажанням, можна контролювати освітній аудит, тиснути на окремих аудиторів, замовляти «правильні» висновки або зовсім дискредитувати інститут незалежних освітніх аудиторів на користь державної установи.

Як справедливо стверджує Н. Опар, незалежні агенції з якості за еволюційного способу формування належать більшою мірою до державно-громадського механізму забезпечення якості вищої освіти, але навіть у такому вигляді вони захищатимуть інтереси споживача освітніх послуг та сприятимуть модернізації системи вищої освіти в Україні [4].

Запровадження інституту незалежних освітніх аудиторів революційним способом передбачає ліквідацію НАЗЯВО та передачу його функцій громадській організації незалежних освітніх аудиторів. Держава втрачає прямий контроль над сферою ліцензування й акредитації, руйнуються корупційні схеми та система взаємин. Під наглядом міжнародних організацій з якості, академічної та студентської спільноти, роботодавців, громадських об'єднань і рухів можна сформувати насправді прозорий, незалежний і професійний механізм забезпечення якості вищої освіти в Україні. Об'єктами незалежного освітнього аудиту при цьому є зміст освіти, освітні програми, технології навчання, управління освітнім процесом, використання наукових основ у системі управління персоналом, наукова діяльність виша, ефективність освітньої діяльності його відокремлених підрозділів тощо [5].

Зрозуміло, що висновок незалежного освітнього аудитора за цим варіантом розвитку подій має обов'язковий характер, але він не мусить бути двохваріантним (дозволяти вишу здійснювати діяльність за певною освітньою програмою чи не дозволяти). Має існувати багаторівнева система оцінок, що свідчатиме про незадовільний, низький, середній, високий чи дуже високий рівень якості в цьому закладі освіти. З одного боку, це дає змогу студентам і роботодавцям самим вирішувати вступати чи не вступати до цього вишу, брати чи не брати на роботу його випускників, а з іншого – виші разом із висновком отримують практичні рекомендації щодо підвищення якості вищої освіти, за рахунок виконання яких вони можуть поліпшити свій рейтинг. Ті виші, що не бажають підвищувати якість своїх освітніх послуг, з часом зникнуть з ринку як неконкурентоспроможні.

До переваг незалежного освітнього аудиту варто також додати можливість вишам отримати об'єктивне професійне оцінювання якості освітніх програм і підготовки фахівців, збереження незалежності ЗВО, одержання рекомендації щодо розроблення й ефективного функціонування власних внутрішніх систем оцінювання та забезпечення якості вищої освіти. Залучення міжнародних авторитетних організацій до створення та подальшого нагляду за діяльністю інституту незалежних освітніх аудиторів в Україні сприятиме міжнародному визнанню аудиторських висновків, що розширить академічні, наукові й інноваційні горизонти розвитку вітчизняних закладів вищої освіти.

Ефективність і результативність роботи незалежних освітніх аудиторів має забезпечуватися неупередженістю та прозорістю їх діяльності для кінцевих бенефіціарів і суспільства. Ця відкритість має підтверджуватися ще на етапі розроблення концепції функціонування

інституту незалежних освітніх аудиторів на основі стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти, проведення інформаційно-роз'яснювальної кампанії щодо потреби у підвищенні вищими якості освіти та щодо створення образу освітнього аудитора як партнера цього процесу, розроблення процедур професійної підготовки освітніх аудиторів і методики проведення ними незалежного освітнього аудиту, відбору та підготовки перших десяти аудиторів, які створять неприбуткову громадську організацію незалежних освітніх аудиторів.

Неприбуткова громадська організація незалежних освітніх аудиторів України – це інституція, що складатиметься тільки з незалежних освітніх аудиторів і виконуватиме такі функції:

- здійснення сертифікації осіб, які мають намір займатися незалежним освітнім аудитом;
- затвердження стандартів такого аудиту;
- затвердження програм підготовки освітніх аудиторів;
- ведення реєстру незалежних освітніх аудиторів;
- здійснення контролю за дотриманням аудитором вимог нормативно-правових актів, стандартів освітнього аудиту, норм професійної етики;
- здійснення заходів із забезпечення незалежності аудиторів під час проведення ними освітнього аудиту та організації контролю за якістю наданих послуг;
- регулювання взаємин між незалежними освітніми аудитором в процесі здійснення аудиторської діяльності та, у разі потреби, в застосуванні до них стягнення.

Революційний спосіб запровадження інституту незалежних освітніх аудиторів висуває жорсткі вимоги до професійного та морального рівнів самих аудиторів, оскільки вони будуть своєрідним маркером успішності чи неуспішності всієї реформи системи забезпечення якості вищої освіти. Окрім спеціальної підготовки та успішного закордонного стажування в партнерській інституції з якості, освітні аудитором мусять мати певні навички та компетенції для виконання своїх обов'язків, постійно дбати про підвищення свого професійного рівня, бути максимально відкритими до суспільства та ЗМІ. Формат їхньої взаємодії з вищими – це «рівний – рівному», що передбачає не виконання короткострокових завдань, а налагодження довготривалої співпраці з метою підвищення якості вищої освіти в Україні.

Окремі заклади вищої освіти, які звикли йти прокладеними роками корупційними шляхами, прагнутимуть і надалі отримати позитивне для

себе експертне рішення у звичний спосіб. Це становитиме велику загрозу для незалежних освітніх аудиторів, яким, окрім кредиту довіри суспільства, фактично немає чого втрачати. Тому з метою недопущення дискредитації всього інституту освітніх аудиторів через непрофесійні та неетичні дії певних осіб варто встановити досить суворі покарання для порушників стандартів діяльності незалежних освітніх аудиторів та професійної етики. До незалежних освітніх аудиторів може бути застосована дисциплінарна, майнова та інші види цивільно-правової відповідальності, навіть кримінальна.

Розглянутий варіант розвитку інституту незалежних освітніх аудиторів не регламентується чинним законодавством, а тому для його реалізації потрібна, насамперед, політична воля та кардинальні нормативно-правові зміни у сфері забезпечення якості вищої освіти, навіть, до ухвалення Закону України «Про незалежний освітній аудит». На цьому шляху потрібно враховувати як внутрішні, так і зовнішні ризики та загрози, а саме:

- відсутність грантового фінансування на первинну підготовку хоча б десяти освітніх аудиторів, без чого неможливий подальший розвиток інституту аудиторів;
- зумисне гальмування законотворчого процесу МОН України та університетським лобі у Верховній Раді України, що ставитиме діяльність аудиторів у позаправове поле;
- дискредитація інституту незалежних освітніх аудиторів, якщо його впровадженням займатимуться недалекоглядні, непрофесійні та корисливі люди;
- перетворення незалежних освітніх аудиторів на маріонеток великих ЗВО, які за їх допомогою боротимуться з приватними та невеликими державними вишами.

Натомість, у разі успішного запровадження інституту незалежних освітніх аудиторів революційним способом вдасться позбутися монополії держави над процесами ліцензування й акредитації та запровадити механізм професійного громадського контролю за цією сферою, що спонукатиме самі виші дбати про постійне підвищення якості вищої освіти, оскільки іншого способу (тіньового, корупційного) залишитися «на плаву» в них не буде. Реалізація цієї ідеї матиме позитивні наслідки не лише для вищої освіти, а й для розвитку економіки, громадянського суспільства та країни загалом, адже незалежний освітній аудит:

- зробить прозорим та ефективним процес зовнішнього забезпечення якості вищої освіти в Україні;
- знизить рівень корупції в освітній сфері;

- поліпшить якість вищої освіти та її конкурентоспроможність на європейському ринку, що підвищить академічну та викладацьку мобільність;
- наповнить ринок праці кваліфікованими фахівцями;
- сприятиме розвитку усіх сфер економіки та формуванню людського капіталу країни.

6. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ / CONCLUSIONS AND PROSPECTS FOR FURTHER RESEARCH

Актуальність і потрібність запровадження інституту незалежних освітніх аудиторів у системі вищої освіти України не викликає жодних заперечень. Концептуальні, нормативно-правові та методологічні засади реформи забезпечення якості вищої освіти залежатимуть від осіб, які її здійснюватимуть, інтересу до неї з боку громадськості, академічної та студентської спільнот, кінцевих бенефіціарів освітніх послуг, підтримки вищого політичного керівництва держави та провідних вітчизняних закладів освіти. Основним завданням як еволюційного, так і революційного способів запровадження інституту незалежних освітніх аудиторів має стати не створення соціального класу освітніх аудиторів і, навіть, не боротьба з корупцією, а стимулювання внутрішнього освітнього аудиту, тобто запровадження та розвиток внутрішньоуніверситетської системи забезпечення якості вищої освіти, яка перетворить наші виші на конкурентоспроможні центри глобального ринку науки, освіти й інновацій.

Перспективи подальших досліджень. Отримані у результаті дослідження висновки та рекомендації мають знайти своє відображення в проекті Закону України «Про незалежний освітній аудит», який легітимізує діяльність незалежних освітніх аудиторів як інструменту громадського контролю за якістю вищої освіти. Також потребують подальших теоретико-методологічних досліджень процедура професійної підготовки освітніх аудиторів і методика проведення ними незалежного освітнього аудиту.

7. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ / REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] *Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG)*. Пер. з англ. Київ, Україна: ТОВ «ЦС», 2015.
- [2] Верховна Рада України. (2014, Лип. 1). *Закон № 1556-VII, «Про вищу освіту»*. [Електронний ресурс].

- Доступно: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
- [3] О. Панич, «Зовнішня оцінка якості вищої освіти в Україні: що може бути змінено?», *Портал громадських експертів «Освітня політика»*, 2015. [Електронний ресурс]. Доступно: <http://education-ua.org/ua/articles/430-zovnishnya-otsinka-yakosti-vishchoji-osviti-v-ukrajini-shcho-mozhe-buti-zmineno>.
- [4] Н. В. Опар, «Особливості нормативно-правового забезпечення якості вищої освіти в Україні в умовах євроінтеграції», *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*, № 1, 2015. [Електронний ресурс].
Доступно: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2015_1_22.
- [5] В. Липська, *Освітній аудит як складова процесу реформування вищої освіти України*. [Електронний ресурс].
Доступно: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/760>.

IMPLEMENTATION OF THE INDEPENDENT EDUCATIONAL AUDITORS INSTITUTE AS A MECHANISM OF PUBLIC QUALITY CONTROL IN HIGHER EDUCATION OF UKRAINE

Oleh Serniak,

PhD (public administration), Assoc. Prof.,
Dept. of Public Management and Administration,
Ivano-Frankivsk National
Technical University of Oil and Gas.
Ivano-Frankivsk, Ukraine.
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-8935-3253>
oleh_sernyak@ukr.net

Abstract. The reasons for the introduction of a completely new practice of higher education in Ukraine by the institute of independent educational auditors are highlighted. Two ways of this process are suggested. The first is evolutionary, when independent educational auditors will work in parallel with the National Agency for Quality Assurance in Higher Education (NAQAHE). The other is revolutionary, when the state will fully transfer the licensing and accreditation functions to a public organization of independent educational auditors. The evolutionary development of an independent educational audit implies that in the medium term and subject to its consistently high level and public authority, NAQAHE will share some of its authority in favor of independent quality institutions and will allow universities to decide what to do with the auditor report. The introduction of the independent educational auditors institute in a revolutionary way will eliminate the state monopoly over licensing and

accreditation processes and will launch a mechanism of professional public control in this area. It will encourage the universities to take care of the continuous improvement of the higher education quality. The benefits of an independent educational audit should also include the possibility for universities to obtain an objective quality professional assessment of educational programs and training of specialists, to maintain the independence of universities, to receive recommendations for the development and effective functioning of their own internal systems of assessment and higher education quality assurance. Involvement of international authoritative organizations in the creation and further supervision of the independent educational auditors institute's activity in Ukraine will contribute to the international recognition of audit reports. It will expand the academic, scientific and innovative horizons of domestic higher education institutions development. The efficiency of the independent educational auditors' work should be ensured by the impartiality and transparency of their activities for the final beneficiaries and the public. The introduction of independent educational auditors institute will make transparent and effective the process of external quality assurance in higher education in Ukraine, will reduce the level of corruption in the educational sphere, will improve the quality of higher education and its competitiveness in the European market, will increase academic and teaching skills, will fill the labor market with qualified specialists, and will promote all sectors of the economy development and country's human capital formation.

Keywords: educational audit; independent educational auditor; higher education; quality of higher education; beneficiaries of educational services.

ВВЕДЕНИЕ ИНСТИТУТА НЕЗАВИСИМЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ АУДИТОРОВ КАК МЕХАНИЗМА ОБЩЕСТВЕННОГО КОНТРОЛЯ КАЧЕСТВА ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В УКРАИНЕ

Серняк Олег Игоревич,

кандидат наук по государственному управлению,
доцент кафедры публичного управления и администрирования
Ивано-Франковского национального
технического университета нефти и газа.
Ивано-Франковск, Украина.
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-8935-3253>
oleh_sernyak@ukr.net

Аннотація. Выделены причины введения совершенно нового в практике высшего образования Украины института независимых образовательных аудиторов. Предложены два способа этого процесса. Первый – эволюционный – когда независимые образовательные аудиторы будут работать параллельно с Национальным агентством по обеспечению качества высшего образования (НАОКВО). Второй – революционный – когда государство полностью передаст функции по лицензированию и аккредитации общественной организации независимых образовательных аудиторов. Эволюционное развитие независимого образовательного аудита предполагает, что в среднесрочной перспективе и при условии его стабильно высокого уровня и общественного авторитета, НАОКВО поделится частью своих полномочий в пользу независимых учреждений по качеству и позволит вузам самостоятельно решать, что делать с заключением аудитора. Введением института независимых образовательных аудиторов революционным способом удастся избавиться от монополии государства над процессами лицензирования и аккредитации, запустить механизм профессионального общественного контроля над этой сферой, побуждать сами вузы заботиться о постоянном повышении качества высшего образования. К преимуществам независимого образовательного аудита следует также добавить возможность вузам получить объективную профессиональную оценку качества образовательных программ и подготовки специалистов, рекомендации по разработке и эффективному функционированию собственных внутренних систем оценивания и обеспечения качества высшего образования, сохранить свою независимость. Привлечение международных авторитетных организаций к созданию и дальнейшему наблюдению за деятельностью института независимых образовательных аудиторов в Украине будет способствовать международному признанию аудиторских выводов, расширит академические, научные и инновационные горизонты развития отечественных учреждений высшего образования. Эффективность и результативность работы независимых образовательных аудиторов должны обеспечиваться беспристрастностью и прозрачностью их деятельности для конечных бенефициаров и общества. Введение института независимых образовательных аудиторов сделает прозрачным и эффективным процесс гарантии качества высшего образования в Украине, снизит уровень коррупции в образовательной сфере,

улучшит качество высшего образования и его конкурентоспособность на европейском рынке, что повысит академическую и преподавательскую мобильность, наполнит рынок труда квалифицированными специалистами, будет способствовать развитию всех сфер экономики и формированию человеческого капитала страны.

Ключевые слова: образовательный аудит; независимый образовательный аудитор; высшее образование; качество высшего образования; бенефициары образовательных услуг.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

- [1] Standarty i rekomendatsii shchodo zabezpechennia yakosti v Yevropeiskomu prostori vyshchoi osvity (ESG). Per. z anhl. Kyiv, Ukraina: TOV «TsS», 2015.
- [2] Verkhovna Rada Ukrainy. (2014, Lyp. 1). Zakon № 1556-VII, «Pro vyshchu osvitu». [Elektronnyi resurs].
Dostupno: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
- [3] O. Panych, «Zovnishnia otsinka yakosti vyshchoi osvity v Ukraini: shcho mozhe buty zmineno?», Portal hromadskykh ekspertiv «Osvitnia polityka», 2015. [Elektronnyi resurs]. Dostupno: <http://education-ua.org/ua/articles/430-zovnishnya-otsinka-yakosti-vishchoji-osviti-v-ukrajini-shcho-mozhe-buti-zmineno>.
- [4] N. V. Opar, «Osoblyvosti normatyvno-pravovoho zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity v Ukraini v umovakh yevrointehratsii», Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia i mistsevoho samovriaduvannia, № 1, 2015. [Elektronnyi resurs].
Dostupno: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ttpdu_2015_1_22.
- [5] V. Lipska, Osvitnii audyt yak skladova protsesu reformuvannia vyshchoi osvity Ukrainy. [Elektronnyi resurs].
Dostupno: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/760>.